

Vasile ALECSANDRI

VERSURI ALESE

Redactori: Petru RADU, Alina HUCAI

Tehnoredactare computerizată: Radu CREȚU

Grafica copertei: Radu RĂILEANU

Realizarea tehnică a copertei: Cristian Adrian OLARIU

Prepress: Ciprian TOȘCARIU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ALECSANDRI, VASILE

Versuri alese / Vasile Alecsandri. – Iași:

Sedcom Libris, 2004

ISBN: 973-670-044-5

821.135.1-1

Copyright © 2004, SEDCOM LIBRIS

Toate drepturile asupra prezentei ediții sînt rezervate Editurii Sedcom Libris, Iași. Reproducerea parțială sau integrală a textelor, prin orice mijloc, precum și a graficii copertei, fără acordul scris al Editurii Sedcom Libris, este interzisă și se va pedepsi conform legislației în vigoare.

Adresa: Șos. Moara de Foc nr. 4, Iași, România

Tel.: 0232.242.877; 234.582; fax: 0232.233.080

e-mail: editurasedcomlibris@yahoo.com; www.sedcom.ro

Vasile ALECSANDRI

VERSURI ALESE

Editura SEDCOM LIBRIS
Iași, 2004

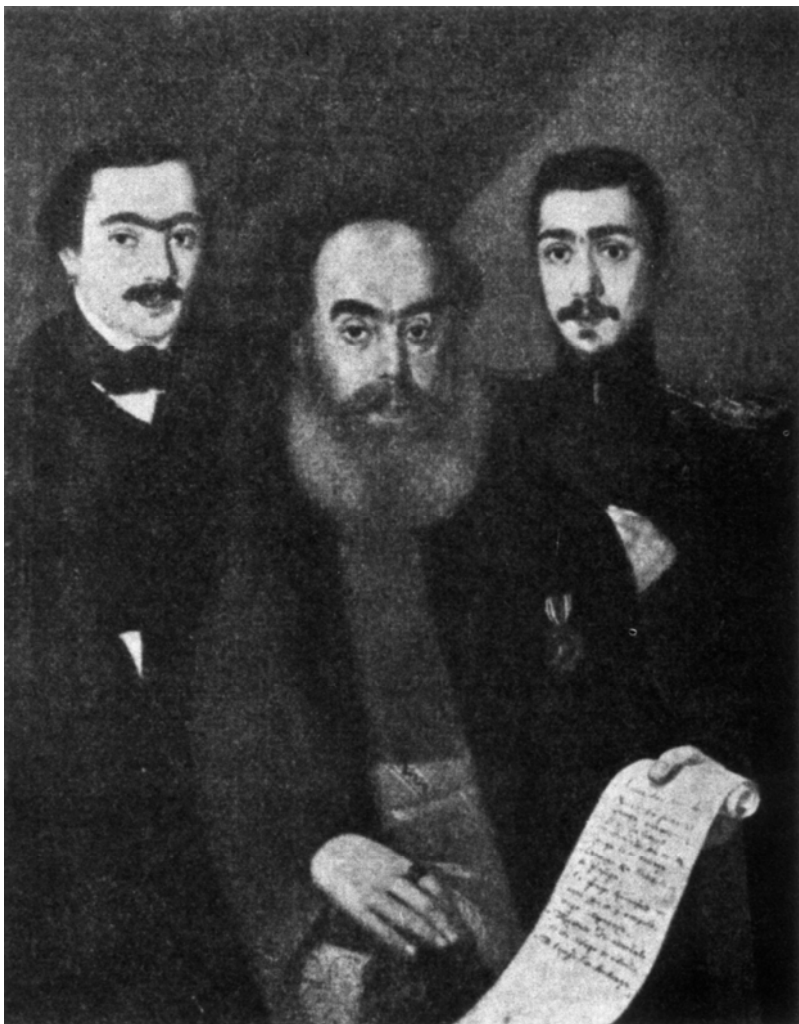
Pentru realizarea acestui volum au fost consultate următoarele ediții:

Vasile Alecsandri, *Poezii*, vol. I, Editura Junimea, Iași, 2001, texte reproduse după ediția Vasile Alecsandri, *Opere, Poezii*, vol. I și II, Text ales și stabilit de G.C. Nicolescu și Georgeta Rădulescu-Dulgheru, Studiu introductiv, note și comentarii de G.C. Nicolescu

Vasile Alecsandri, *Opere complete, Poezii*, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, București, 1941

Vasile Alecsandri
[1818 (1821?) -1890]

Bătrînul Alecsandri cu Vasile poetul și Iancu.

După Elena Rădulescu – Pogoneanu

(Imagine reprodusă după *Istoria literaturii române dela origini pînă în prezent* de G. Călinescu, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, p. 255)

Tabel cronologic

14 iunie 1818 (21 iulie 1821?)

„În privința datei nașterii lui Vasile Alecsandri (o „mărturie de mitrică“ dă ca dată a nașterii 14 iunie 1818) a fost o discuție aprinsă și nu ne rămîne decît să acceptăm una, mai probabilă, aleasă chiar de poet, aceea de 21 iulie 1821. Ivirea la viață a fost romantică. Fugind de răzmeriță înspre munții Bacăului, mama își împlinea rostul în căruță, păzită de departe de patru slugi înarmate, sub vehicul fiind culcușul tatălui.“ (G. Călinescu)

Tatăl – Vasile Alecsandri – medelnicer, fost paharnic, spătar, postelnic și vornic

Mama – Elena Cozoni – fiică de pitar din Tîrgu Ocna

1822

Familia Alecsandri se mută de la Bacău la Iași. Viitorul poet își petrece anii copilăriei în capitala Moldovei și la Mircești.

1834

Vasile Alecsandri pleacă la studii în capitala Franței, împreună cu Alexandru Ioan Cuza, N. Docan și I. Negulici, unde îi va cunoaște mai tîrziu pe Ion Ghica și Costache Negruzzi.

1839

Se reîntoarce în țară, trecînd prin Italia și vizitînd Florența, Roma, Veneția.

1840

Debutază cu nuvela *Buchetiera de la Florența* care este publicată în revista „Dacia literară“.

1840 – 1842

Este director al Teatrului din Iași, împreună cu C. Negruzzi și M. Kogălniceanu.

1842

Călătorind prin munții și satele din Moldova, poetul descoperă frumusețea, farmecul și naturalețea poeziei populare, sub influența căreia scrie doinele, pe care le va publica în „Calendarul pentru poporul românesc“ și în „Albina românească“.

1848

Participă la mișcarea revoluționară din Moldova și redactează, împreună cu alți revoluționari, *Doleanțele Partidei Naționale*, unul dintre documentele programatice. Scrie *Deșteptarea României*, un adevărat manifest al revoluției, poezie publicată în „Foaie pentru minte, inimă și literatură“.

1850

La 18 februarie publică balada populară *Miorița* în revista „Bucovina“.

1852

În luna aprilie, la Iași, apare prima culegere de poezii populare intitulată *Poezii populare. Balade (cîntice bătrînești) adunate și îndreptate de Vasile Alecsandri*.

1853

La Iași, se tipărește o parte a *Poeziilor populare*. La Paris va publica volumul de poezii originale *Doine și Lăcrimioare*, pe care I.E. Voinescu îl va traduce și în limba franceză.

1855

Sub conducerea sa apare „România literară“, continuatoare a „Daciei literare“ și a „Propășirii“, în care publică poezie și proză. În revistă sînt publicate creații literare semnate de C. Negruzzi, D. Bolintineanu, I.E. Voinescu, V.A. Urechia etc. Revista este suspendată de cenzură în luna decembrie.

În același an, la Paris, se publică volumul *Ballades et chants populaires de la Roumanie*, în traducerea autorului.

1859

La 17 ianuarie este numit de Alexandru Ioan Cuza ministru de externe, fiind trimis în Franța, Italia și Anglia pentru a pleda în favoarea Unirii și a legitimității dublei alegeri a lui Cuza.

1860

Se retrage din viața politică, pleacă la Mircești și se dedică scrisului.

1861 – 1862

Îndeplinește misiuni diplomatice în străinătate, militând pentru recunoașterea Unirii.

1863

Apare a doua ediție a volumului *Doine și Lăcrimioare*, în care este inclus și ciclul *Mărgăritărele*.

1864 – 1867

După o nouă misiune diplomatică în Franța, revine în țară și se retrage la Mircești, departe de „atmosfera întristătoare a Bucureștilor“, de scena politică a vremii.

Se publică ediția completă a *Poeziilor populare ale românilor adunate și întocmite de V. Alecsandri*.

În februarie 1866 este detronat domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

1868

Este ales membru al Societății Academice (Academia Română de astăzi).

Apar primele pasteluri în revista „Convorbiri literare“.

1871

Scrie poezia *Imn lui Ștefan cel Mare* pentru serbările de la Putna, prilejuite de împlinirea a 400 de ani de la sfințirea mănăstirii.

Demisionează din Societatea Academică.

1872

Începe să publice *Legendele*.

1875

Apar volumele din seria *Opere complete, I – XI* care conțin poezii lirice și epice, proză memorialistică și de ficțiune, comedii, drame, monoloage comice.

1877

Pe fundalul războiului de independență, scrie poezia *Balcanul și Carpatul*, cu care elogiază eroismul ostașilor români.

1878

Apare volumul de poezii *Ostașii noștri*.

Poezia *Cînticul gînteii latine* obține marele premiu la prima ediție a concursului de poezie organizat la Montpellier (Franța) de Societatea pentru studiul limbilor romanice.

1882

Este ales președinte al secției literare a Academiei Române.

1885

La 31 ianuarie este numit ministru plenipotențiar la Paris, funcție pe care o va deține pînă la sfîrșitul vieții.

1890

Se stinge din viață în ziua de 22 august, în frumoasa casă din Mircești, mistuit de o boală grea.

Doine

*Preaiubitului meu părinte
VORNIC V. ALECSANDRI
închin aceste doine
cu iubire și recunoștință*

DOINA¹

Doina, doiniță!
De-aș avea o puiculiță
Cu flori galbine-n cosiță,
Cu flori roșii pe guriță!

De-aș avea o mîndrulică
Cu-ochișori de porumbică
Și cu suflet de voinică!

De-aș avea o bălăioară
Naltă, veselă, ușoară,
Ca un pui de căprioară!

Face-m-aș privighitoare
De-aș cînta noaptea-n răcoare
Doina cea dismierdătoare!

*

Doina, doiniță!
De-aș avea o pușculiță
Și trei glonți în punguliță
Ș-o sorioară de bărdiță!

De-aș avea, pe gîndul meu,
Un cal aprig ca un leu,
Negru ca păcatul greu!

De-aș avea vro șapte frați,
Toți ca mine de barbați
Și pe zmei încălecați!

¹ Doina este cea mai vie expresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțirile sale de durere, de iubire și de dor. Melodia doinei, pentru cine o înțelege, este chiar plîngerea duioasă a patriei noastre după gloria sa trecută! (n.a.)

Face-m-aş un vultur mare
De-aş cînta ziua, la soare,
Doina cea de răzbunare!

*

Doina, doiniţă!
Şi i-aş zice: „Mîndruliţă,
Mă jur p-astă cruciuliţă
Să te țin ca un bădiţă!“
Şi i-aş zice: „Voinicele,
Să te-ntreci cu rîndunele
Peste dealuri şi vâlcele!“
Şi le-aş zice: „Şapte fraţi,
Faceţi cruce şi juraţi
Vii în veci să nu vă daţi!“
Hai, copii, cu voinicie
Să scăpăm biata moşie
De păgîni şi de robie!

BABA CLOANȚA

*Baba-i calul dracului
(vorbă veche)*

Șede baba pe călcaie
În tufarul cel uscat,
Și tot cată ne-ncetat
Cînd la luna cea balaie,
Cînd la focul cel din sat.

Și tot toarce, cloanța toarce,
Din măsele clănțănind
Și din degite plesnind.
Fusu-i rîpide se-ntoarce,
Iute-n aer sfîrîind.

„Fugi, Urîte! baba zice,
Peste codrul cel frunzos,
În pustiu întunecos!
Fugi, s-alerge-acum aice
Dragul mîndrei, Făt-Frumos.

De-a veni el după mine
Să-l iubesc eu, numai eu,
Dare-ar Domnul-Dumnezeu
Să-i se-ntoarcă tot în bine,
Cum se-ntoarce fusul meu!

Iar de n-a vrea ca să vie,
Dare-ar Duhul necurat
Să fie-n veci fărmeecat
Și de-a Iadului urgie
Vecinie să fie-alungat!

În cap ochii să-i se-ntoarcă
Și să-i fie graiul prins,
Iar Satan, c-un fer aprins,
Din pept inima să-i stoarcă
Și s-o ardă-n foc nestins!

Feară-Verde să-l gonească
Cît va fi cîmp de gonit
Și lumină de zărit.
Noaptea încă să-l muncească
Singe-Roș și Hraconit!¹

Toarce baba, mai turbată!
Fusu-i zboară nevăzut,
Căci o stea lungă-au căzut,
Pe lună s-au pus o pată
Și-n sat focul au scăzut:

„Dragă puiule, băiete,
Trage-ți mîna din cel joc
Ce se-ntoarce lîngă foc,
Ș-ochii de la cele fete
Cu ochi mari, făr' de noroc.

Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ți-oi cînta,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele,
Și de șerpi te-oi descînta!

Vai! din ziua cea de vară
Cînd, prin luncă rătăcit,
Cîntai Doina de iubit,
Cu-a mea inimă amară
Sufletu-mi s-au învrăjbit!

¹ Fiară-Verde, Singe-Ros și Hraconit sînt stihii dușmane omului. (n.a.)

Adă-mi fața ta voioasă
Ș-ai tăi ochi de dismierdat,
Că mă jur în ceas curat
Să-ți torc haine de matasă,
Haine mîndre de-mpărat.

Vîrcolaciul se lățește
Sus, pe lună, ca un nor,¹
Vin' ca paserea-ntr-un zbor
Pin' ce viața-mi se sfîrșește
Ca și lîna din fuior.“

Baba Cloanța geme, plînge,
Căci fuiorul s-au sfîrșit,
Iar voinicul n-au venit!
Mînele cumplit își frînge,
Crunt strigînd spre răsărit:
„Sai din hău făr' de lumină
Tu, al cerului dușman!
Tu, ce-n veacuri schimbi un an
Pentr-un suflet ce suspină,
Duhul răului, Satan!

Tu, ce stingi cu-a ta aripă
Candela de pe mormînt,
Unde zac moaște de sfînt,
Cînd încungiuri într-o clipă
De trei ori acest pămînt!

Vin' ca-n ceasul de urgie
Cînd zbori noaptea blăstemînd,
Ca să-mi faci tu pe-al meu gînd,
Că de-acum pe vecinicie
Ție sufletul îmi vînd!“

¹ Poporul român crede că vîrcolacii mănincă soarele și luna în timpul eclipselor. Această crezare superstițioasă domnește în țările noastre tocmai din timpul dacilor, căci însuși Ovidie pomenește despre dînsa în poeziile sale. Vîrcolaciul se numește în limba latină: *vermicolacius*. (n.a.)

Abie zice, și deodată
Valea, muntele vuiesc,
În nori corbii croncăiesc,
Și pe-o creangă ridicată
Doi ochi dușmani strălucesc!

„Eu pe mîndru-ți l-oi aduce
(Zbeară-un glas ce dă fiori),
Pintre șerpi și pintre flori,
La cea baltă de mă-i duce
Și-mpregiuru-i de trei ori!“

Baba Cloanța se pornește
Fără grijă de păcat,
Cu Satan încălecat,
Ce din dinți grozav scrișnește
Și tot blastemă turbat.

Saltă baba, fuge, zboară
Cu sufletul după dor,
Ca o buhnă la izvor,
Și-n urmă-i se desfășoară
Toată lina din fuior.

Fuge baba despletită,
Ca vârtejul fioros,
Sus, pe malul lunecos,
Și-n tăcerea adîncită
Satan urlă furios.

Mii de duhuri ies la lună
Pintre papură zburînd,
Și urmează șuierînd,
Baba Cloanța cea nebună
Care-aleargă descîntînd.

Codrul sună, clocotește
De-un lung hohot păn-în fund.

Valea, dealul îi răspund
Prin alt hohot ce-ngrozește,
Dar pe dînsa n-o pătrund!

Ea n-aude, nici nu vede,
Cî tot fuge ne-ncetat,
Ca un duh înspăimîntat,
Căci Satana o răpede
Cătră țelul depărtat.

Zece pasuri încă grele...
Mîndrul că și-a dismierda,
Ca pe-o floare l-a căta,
De diochi, de soarte rele,
Și de șerpi l-a descînta.

Doi pași încă... Vai! în luncă
Țipă cucoșul trezit;
Iar Satan afurisit
Cu-a sa jertfă se aruncă
În băltoiu! mucezit!

Zbucnind apa-n nalte valuri,
Mult în urmă clocoti,
În mari cercuri se-nvîrți,
Și de trestii, și de maluri
Mult cu vuiet se izbi.

Iară-n urmă liniștită
Dulce unda-și alina,
Și în taină legăna
Fața lunei înălbită
Ce cu ziua se-ngîna...

Cînd pe malu-i trece noaptea
Călătorul șuierînd
Pintre papuri cînd și cînd
El aude triste șoapte
Ș-un glas jalnic suspinînd:

„Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ți-oi cînta,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele,
Și de șerpi te-oi descînta!“

SORA ȘI HOȚUL

Sus, în deal, la monăstire,
Plînge sora-ntr-o grădină,
Plînge noaptea și suspină
Dup-a lumii fericire:

„De cînd eu eram copilă
Sînt de toți ai mei uitată
Și de rude fără milă,
În pustiuri lepădată!

Fără vină, din născare
Mă văzui eu pedepsită,
Și de-a lumii dismierdare
Mă simții în veci lipsită!

În amar trăind de mică,
Ochii-mi plîng, sufletu-mi geme,
Și, ca pomul ce jos pică,
Viața-mi cade fără vreme!

Ah! sfirșească-se îndată
Astă viață de durere!
Vie moartea așteptată
Ca o dulce mîngiere!“

„Ce spui, dragă surioară?
(Zise hoțul din pădure)
Cu-ai tăi ochi ca două mure,
Tu, frumoasă lăcrimioară,

Tu să mori, dulce minune!
Și de Domnul nu-ți e frică?
Dragă soră tinerică,
Fă trei cruci ș-o rugăciune.

De vrei ochii să-ți lucească
Într-un rai de veselie,
Și ca floarea din cîmpie
În pept inima să-ți crească,

Hai cu mine-n codrul verde
S-auzi Doina cea de jale,
Cînd plăieșii trec în vale
Pe cārarea ce se perde.

Să vezi șoimul de pe stîncă
Cum se-nalță, se izbește
Peste corbul ce zărește
În prăpastia adîncă.

Iar ciocoiul cum se pleacă
De mă vede la potică!
Cum, smerit, în genunchi pică
Și de fală se dezbracă!

Am doi zmei de bună cale,
Doi!... nici vîntul nu-i întrece!
Am tovarăși doisprezece,
Și la brîu patru pistoale.

Am la pept o cruciliță
Cu lemn sfînt, cu moaște sfinte,
Și-n pept inimă ferbinte
Ca ferbintea ta guriță.

Am o peatră nestimată
Care noaptea viu lucește,
Precum ochiu-ți ce pîndește
Fericirea depărtată.

Lasă tot, neagră chilie,
Comanac, metanii, rasă,
Și de vrei a fi voioasă
Ca o zi de voinicie,

Vin' în lumea fericită
Cu voinicul ce te cheamă,
Căci cu dînsul nu e teamă
De-a mai fi călugărită!“

De-au mers sora, nu e știre;
Iar de-atunce prin grădină
Nici nu plînge, nici suspină
Nime-n deal la mănăstire.

CRAI-NOU¹

Pe cînd la cuibu-i paserea zboară
C-un țipet jalnic ca un suspin
Și, plecînd capul sub aripioară,
Pe creanga mică adoarme lin,

Zamfira tristă din cort ieșise
Și cu ochi umezi lung se uita
La cornul lunii ce se ivise,
Vărsînd pe frunte-i lumina sa.

De cînd în lume gingașa fată
Zîmbea ca floarea de pe cîmpii,
Numai de soare fu sărutată
Pe sînu-i fraged, pe-ai săi ochi vii.

Părul său negru ca nori de ploaie
De-a lung pe umeri neted cădea.
Ades copila mîndră, vioaie,
De soare-n păru-i se ascundea.

Iar cînd pe frunte-i ducea cofiță
Cu apă rece de la izvor,
Cînd era umedă-a sa guriță
Și-i sălta floarea pe sînișor,

Toți trecătorii simțeau deodată
O sete mare în peptul lor;
Beau multă apă, cătînd la fată,
Și urmau drumul oftînd de dor.

Ea cînta dulce ca ciocîrlia
Ce ciripește vesel în ziori,

¹ Cînd se arată Crai-nou pe cer, fetele și flăcăii români ies în cîmp de-i adresează rugăminți pentru îndeplinirea dorințelor lor. (n.a.)

Și suna gingaș atunci cîmpia
Ca de un freamăt de Sburători.

Ades bătrîni, stînd împreună
Și ascultînd-o pe lîngă foc,
Trăgeau cu sorții, noaptea, la lună,
Și vesteau fetei mare noroc.

Dar într-o seară, sus, pe movilă,
O Babă Cloanță, din bobi trăgînd,
I-au zis cu spaimă: „Să fugi, copilă,
De străin mîndru, cu glasul blînd!“

De-atunci Zamfira în multe rînduri
Videa o umbră zburînd prin nori,
Și toată noaptea sta ea pe gînduri
În doruri tainici, în dulci fiori.

Acum ea, tristă, din cort ieșise
Și cu ochi umezi lung se uita
La cornul lunii ce se ivise,
Iar glasul-i jalnic așa cînta:

„Crai-nou, strălucite!
Plînsă m-ai găsit,
Cu gînduri mîhnite,
Cu chipul cernit.

Inima-mi jălește,
Dar nu știi ce vrea;
Nu știi ce dorește
Inimioara mea.

Căci aude noapte
Freamăte de zbor,
Ș-apoi blînde șoapte
Ce-i șoptesc din nor.

Iar a zilei rază
Cînd lucește sus,

Mult apoi visează
Visul ce s-au dus.

Crai-nou! vin' cu bine,
Cu bine te du,
Dar jalea din mine
Să nu mi-o lași, nu!

Să mă lași cu salbă
De galbini frumoși,
Cu năframă albă
Și iminii roși.

Să mă lași ferice,
Cu doru-mplinit,
Zburînd tu de-aice,
Crai-nou mult iubit!“

Iată că-n valea cea-ntunecată
Un străin mîndru atunci trecu,
Auzi glasul, veni îndată
Și-n calea fetei pe loc stătu.

Blînzi erau ochii, blîndă-era fața,
Blînd era glasul celui străin!
Căci trecu noaptea, și dimineața
Găsi copila fără suspin.

Trei zile-n urmă ea avea salbă,
Salbă de galbini pe-al său grumaz,
Avea pe frunte năframă albă,
Iar flori nici una pe-al său obraz!

Trei zile-n urmă Crai-nou se duse,
Și cu el, mîndrul străin peri,
Sărmana fată în drum se puse
Și mult îl plînse, mult îl dori!

Trei zile-n urmă, colo, pe vale,
Rămase singur un biet mormînt!

Ș-ades de-atunce un glas de jale
Șoptind s-aude astfel prin vînt:

„Tu, ce spui vesel, sus, pe movilă,
La cornul lunii tainicu-ți gînd,
Cînd vine noaptea, fugi, fugi, copilă,
De străin mîndru, cu glasul blind!“